

Морозова С.А.

аспірант, ДВНЗ “Придніпровська державна академія будівництва та архітектури”, artsvetlanka@gmail.com

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КАТЕГОРІЙ ІННОВАЦІЇ, ДОДАНА ВАРТІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти взаємозв'язку категорій інновації, додана вартість та економічне зростання. Обґрунтовано, що за рахунок впровадження інновацій відбувається збільшення доданої вартості і, відповідно ВВП, як основного індикатора економічного зростання держави. В результаті проведеного аналізу представлена авторська системна модель взаємозв'язку категорій інновації, додана вартість та економічне зростання.

Ключові слова: інновація, інноваційна активність, економічне зростання, додана вартість.

Дослідження присвячені проблемним питанням підвищення ефективності вітчизняної економіки на основі інноваційних факторів залишаються дуже актуальними останні роки. На поточний момент економічна система України не може вважатися конкурентоспроможною в повному обсязі що в свою чергу вимагає значної якісної перебудови. Тому однією з центральних національних стратегій є підвищення глобальної конкурентоспроможності країни на основі інноваційних факторів. При цьому основний вектор розвитку української економіки спрямовано в першу чергу на те, що нововведення привносять значний внесок в розширене інтенсивне відтворення, тим самим впливаючи на стабільність в економіці та прогресивність у розвитку суспільства.

Найбільший інтерес для наукового дослідження представляє інноваційний механізм в розрізі його впливу на стійке економічне зростання та підвищення конкурентоспроможності української економіки. Однак, незважаючи на реально існуючу актуальність розробки багатофункціональних інноваційних механізмів управління економікою, встановлення кількісних та якісних зв'язків між інноваційними показниками та показниками економічного зростання, в тому числі доданою вартістю, слід зазначити що теоретичні основи для даних досліджень опрацьовані досить слабо. Така ситуація негативно позначається на загальному процесі управління інноваційними факторами, так як, не маючи чіткого уявлення про вплив інновацій на основні економічні результати, важко розробити ефективні управлінські рішення в області інноваційних стратегій на будь якому рівні економічної системи.

Безумовно, що існує певний зв'язок між інноваційною активністю господарської системи і її економічним зростанням, проте кількісно встановити вектор та силу зв'язку з цим на практиці буває досить складно. Емпіричні дослідження впливу інновацій на економічне зростання дають суперечливі результати, які виникають через мінливість і складності вимірювання показників, використовуваних для оцінки інноваційної активності [1; 2]. Отже система індикаторів оцінки впливу інновацій на параметри основних

виробничих і економічних показників розвитку господарських систем знаходиться в стадії формування.

Огляд наукової літератури з даної наукової проблеми свідчить про певну масштабність досліджень в цій галузі. Питання взаємозв'язку інновацій та економічного зростання в господарських системах мезо- і макрорівня були детально розглянуті в роботах як вітчизняних так і зарубіжних вчених [3-12].

Однак, незважаючи на значне коло публікацій з даної тематики, проблема встановлення ступеня впливу інновацій на економічне зростання, не досліджена в повному обсязі. Так в існуючих моделях економічного зростання господарських систем виражена залежність параметрів цього процесу і від виробничих показників, і від інноваційного чинника (таблиця 1). Тим часом слід зазначити, що жодна з теорій економічного зростання не є універсальною і домінуючою, але при цьому кожна з них має індивідуальні допущення та особливості.

Таблиця 1. Основні моделі економічного зростання з урахуванням фактору науково-технічного прогресу

№	Назва	Характеристика
Екзогенні моделі		
1	Модель Тінбергена	Модель є результатом удосконалення функції Кобба-Дугласа, де в виробничу функцію доданий фактор науково-технічного прогресу
2	Модель Солоу-Свана	Дана модель дозволяє оцінити частку технічного прогресу в прирості обсягу виробництва
Ендогенні моделі		
3	АК-модель	Особливість моделі полягає в відсутності залежності економічного зростання від кількості праці, однак компенсується включенням в поняття «людський капітал»
4	Модель навчання на досвіді (Ерроу)	Модель враховує екстернальний ефект інноваційної діяльності та людського капіталу
5	Модель MRW (Менк'ю-Ромера-Вейла)	Модель являє собою модифікацію моделі Кобба-Дугласа і Солоу-Свана, яка враховує фактор людського капіталу

Джерело: складено автором за [6; 10].

Складність досліджень даної тематики обумовлена труднощами ідентифікації вкладу інноваційної складової та науково-технічного прогресу в економічне зростання, так як науково-технічний прогрес та інноваційні зміни носять довгостроковий характер та іноді позначаються на параметрах економічного зростання опосередкованим чином.

Перераховані моделі визначають інноваційний фактор економічного зростання як певний важіль управління економікою. Однак у зв'язку з частими

економічними кризами не слід робити висновок про повну розробленості питання співвідношення інноваційних факторів і параметрів економічного зростання. Функції залежності зростання виробництва від інноваційних розробок в основному носять теоретичний характер, практична ж значимість зазначених моделей у багатьох випадках управління економічними системами є низькою.

Актуальним стає питання теоретичного обґрунтування необхідності врахування ступеня впливу інновацій на параметри основних економіко-виробничих показників розвитку господарської системи не тільки на основі комплексної оцінки інтенсивності інноваційної діяльності, а й оцінки якісних та кількісних показників, що характеризують інтенсивність росту доданої вартості. Принципово важливим стає встановлення зв'язку між наступними категоріями: інновація, додана вартість та економічне зростання.

Як відомо, додана вартість являє собою вартість, створену в процесі виробництва на підприємстві і охоплює його реальний внесок у створення вартості конкретного продукту [13]. Причому в умовах загальної інформатизації та інтелектуалізації діяльності сучасного суспільства зростає роль доданої вартості як конкурентної переваги країни, регіону, організації на міжнародній арені. Чим вища додана вартість, створена в процесі виробництва і реалізації товару або послуги, тим ефективніше діяльність господарюючого суб'єкта [14]. Таким чином, зростання доданої вартості і, відповідно, основного показника стану економічної системи країни - валового внутрішнього продукту, є основним індикатором економічного зростання держави. Причому стратегія економічного зростання повинна базуватися на всебічному стимулюванні інновацій та розвитку інтелектуальних ресурсів [15].

З позиції автора, рішення даної проблеми має базуватися на створенні нових конкурентоспроможних галузей, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Перехід на інноваційний тип розвитку дозволить розв'язати існуючі проблеми в виробничих секторах економіки. Чим більше інноваційна активність, тим більше можливостей для зростання доданої вартості.

Авторська системна модель взаємозв'язку категорій інновації, додана вартість та економічне зростання представлена наступним чином: при інших рівних умовах, чим інтенсивніше здійснюється інноваційна діяльність господарюючим суб'єктом, тим більше зростання його конкурентних переваг відносно менш прогресивних в інноваційному плані суб'єктів, що веде до зростання його основних результативних виробничих показників.

Відповідно до цієї моделі, інновації як економічне явище формують специфічне економічний простір з певними зв'язками, законами і принципами. У процесі здійснення інноваційної діяльності формується інноваційний простір для створення, освоєння, поширення, реалізації, регулювання і контролю інновацій. Дані елементи роблять значний вплив на ресурсне забезпечення інноваційної діяльності та її результати. Інновації при цьому істотно впливають на якісні та кількісні характеристики продукції, що виробляється і роблять значний вплив на зростання доданої вартості. Вироблена продукція

включається до складу валового внутрішнього продукту, який є одним з основних показників економічного зростання системи в цілому.

Слід зазначити що в Україні переважає екстенсивний тип економічного зростання тому перехід на економічне зростання інтенсивного типу, заснованого на використанні інноваційних можливостей, яких в Україні досить, є головним стратегічним завданням для вітчизняної економіки. Таким чином, розробка ефективних методів і моделей управління та оцінки інноваційної активності господарських систем різного рівня з метою забезпечення сталого економічного розвитку і зростання доданої вартості представляє собою складну задачу. Саме від якості інноваційного клімату, рівня розвитку інститутів управління інноваційною діяльністю та інноваційної інфраструктури, ресурсного забезпечення інноваційної діяльності залежить рівень інноваційної активності господарської системи. Дослідженню зазначених питань буде присвячено подальші дослідження у цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Hirooka M. Innovation Dynamism and Economic Growth. A Nonlinear Perspective. Cheltenham, UK – Northampton, MA: Edward Elgar, 2006. – 426 p.
2. Perez, Carlota. Technological Revolutions and Financial Capital: The Dynamics of Bubbles and Golden Ages. London: Elgar 2002.
3. Промышленная политика Украины: концептуальные ориентиры на среднесрочную перспективу [Текст] / А. Амоша, В. Вишневецький, Л. Збаражская // Экономика Украины. – 2009. – №11. – С. 4-14.
4. Активизация инвестиционной деятельности в регионе [Текст] / Б.В. Буркинский, Е.В. Молина. – Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003. – 494 с.
5. Становление инвестиционной модели экономического роста Украины [Текст] / А. Гальчинский, С. Левочкин // Экономика Украины. – 2004. – №6. – С. 4-11.
6. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія Вип. 1 [Текст] / за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Грінь Д.С., 2016. – 854 с.
7. Проблеми інноваційних трансформацій у корпоративному секторі економіки України [Текст] / Л. Федулова // Економіст. – 2005. – №2. – С. 38-40.
8. Формування економіки знань в умовах глобальних науково-технологічних трансформацій [Текст] / Г.В. Дугінець// Економічний простір: Збірник наукових праць. – 2014. – № 86. – С. 5-14.
9. Asheim B. T., Coenen L. Knowledge bases and regional innovation systems: Comparing Nordic clusters // Research policy, 2005, vol. 34, issue 8, P. 1173-1190.
10. Joseph Alois Schumpeter. Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process // Martino Pub, 2005.
11. Smith, Keith "What is the 'Knowledge Economy'? Knowledge Intensity and Distributed Knowledge Bases". Discussion Papers from United Nations University, Institute for New Technologies, 2002, No. 6.

12. Giovanni Dosi & Christopher Freeman & Richard Nelson & Gerarld Silverberg & Luc Soete (ed.). *Technical Change and Economic Theory*. N.-Y.: Pinter Publishers, 1988, - P. 364. □
13. Самуэльсон П. Экономика. Том I [Текст]. – М.: НПО Алгон ВНИИСИ «Машиностроение», 1994. – 430 с.
14. Додана вартість як критерій ефективності глобальних ланцюгів виробництва [Текст] / Г.В. Дугінець // *Механізм регулювання економіки*. – 2017. – №. 1. – С. 29-36.
15. Porter M. E. Competitive advantage of nations: creating and sustaining superior performance // *HARVARD BUSINESS REVIEW*, March–April 1990, p. 73-91.

Morozova S.A.

THE THEORETICAL ASPECTS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INNOVATION CATEGORIES, OF ADDED VALUE AND ECONOMIC GROWTH

Abstract. The theoretical aspects of the relationship between innovation categories, of added value and economic growth are considered. It is substantiated that growth of added value and, accordingly, GDP growth, being the main indicator of a state's economic growth, takes place as a result of introducing innovations. As a result of the analysis, the author's systematic model of the relationship between innovation categories, value added and economic growth is presented.

Key words: innovation, innovation activity, economic growth, value added.

Нікітін Ю.О.

д.т.н., професор кафедри економіки та менеджменту, Державний університет інфраструктури та технологій, unikitin2016@gmail.com

Кульчицький О.І.

аспірант, Державний університет інфраструктури та технологій, o.kulchytskyu@gmail.com

РОЗУМНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. На основі аналізу сутності підходу розумного розвитку економіки Європейського Союзу та застосування стратегії розумної спеціалізації визначено і запропоновано піраміду розумної спеціалізації, яка дає розуміння структурної ієрархії та зв'язує суб'єкти економічної системи різних рівнів.

Ключові слова: підхід розумного розвитку, стратегія розумної спеціалізації, піраміда розумної спеціалізації, суб'єкти економічної системи.